

Kuhmo 2017

Kuhmon Luulajanjoen virta-
alueiden arkeologinen inventointi

Marika Kieleväinen 30.8.2017

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Luulajanjoen alaosaan on suunnitteilla kalataloudellinen kunnostaminen. Tätä varten kunnostusalueet inventoitiin mahdollisten muinaisjäännösten ja kulttuuriperintökohteiden varalta. Kunnostus koskee Luulajanjoen kohteita Niskakoski, Pitkäkoski, Kokkonivat, Kokkokoski, Sikoniva ja Varajoki. Alueet sijaitsevat Kuhmon keskusta noin 12,5 km koilliseen – 16,7 km itäkoilliseen. Kunnostusalueet sijaitsevat n. 170 – 182 m mpy. Kunnostusalueiden yhteenlaskettu pituus on noin 2,9 km.

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Kuhmon Luulajanjoen kunnostusalueella 15.-16.7.2017, yht. 2 kenttätyöpäivää. Työn tilaaja on Lapin ELY-keskus. Maastoinventoinnin suoritti FM Marika Kieleväinen.

Inventoinnissa löydettiin yksi uusi muinaisjäännös, Kokkokoski luode, tervahauta. Lisäksi löydettiin kaksi kulttuuriperintökohdetta, Niskakoski patojäännös ja Niskakoski luode sillanpaikka, sekä käytössä oleva rakennus, Varajoki.

Joen kunnostuksella voi olla vaikutuksia kohteeseen Kokkokoski luode. Se tulee ottaa huomioon kunnostusta tehtäessä.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät.....	4
2.1. Esiselvitys.....	6
2.2. Tutkimushistoria.....	6
2.3. Maastoinventointimenetelmä.....	6
3. Geologia, topografia ja maisema.....	8
3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat.....	8
4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö.....	20
5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö.....	20
6. Tulokset.....	22
Yleiskartta kohteista.....	17
7. Kohdehakemisto.....	24
8. Kohdetiedot.....	24
9. Aineistoluettelo.....	33

1. Perustiedot

Inventointialue: Kuhmon Luulajanjoen kunnostusalue sijaitsee Kuhmon keskustasta noin 12,5 km koilliseen – 16,7 km itäkoilliseen.

Tilaaja: Lapin ELY-keskus

Inventoinnin laji: osainventointi

Kenttätyöaika: 15.-16.7.2017, yhteensä 2 kenttätyöpäivää

Karttanumerot: TM35-lehtijako, Q5423L, Q5414R

vanha yleislehtijako, 4413 08, -09, -11.

Korkeus: n. 170 – 182 m mpy

Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto

Kopio raportista: Museoviraston arkisto (digitaalinen ja paperikopio)

Aiemmat löydöt: -

Inventointilöydöt: -

Aiemmat tutkimukset: 1971 Anja Sarvas Inventointi. Esa Suominen 1987.

Kartta 1. Kunnostusalueiden sijainti. Kunnostusalueet merkitty punaisella viivalla. Maanmittauslaitoksen maastokarttarasteri 1: 100 000, 8/2017.

2. Inventoinnin lähtökohdat ja menetelmät

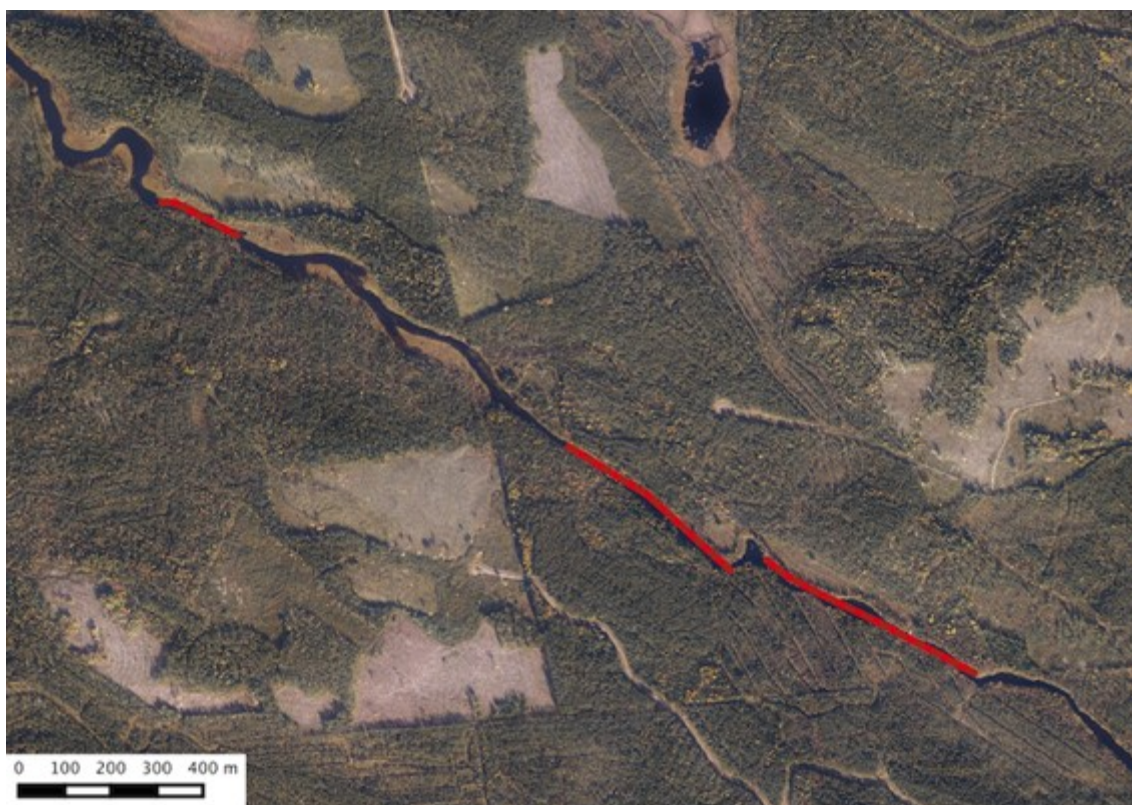
Luulajanjoen alaosaan on suunnitteilla kalataloudellinen kunnostaminen. Tätä varten kunnostusalueet inventoitiin mahdollisten muinaisjäännösten ja kulttuuriperintökohteiden varalta. Kunnostus koskee Luulajanjoen kohteita Niskakoski, Pitkäkoski, Kokkonivat, Kokkokoski, Sikoniva ja Varajoki. Alueet sijaitsevat Kuhmon keskusta noin 12,5 km koilliseen – 16,7 km itäkoilliseen. Kunnostusalueet sijaitsevat n. 170 – 182 m mpy. Kunnostusalueiden yhteenlaskettu pituus on noin 2,9 km.

Kunnostusalueella ei ole tunnettuja muinaisjäännöksiä. Varajoen sillan läheltä on löytynyt kivikirves (290040003 Torvenniemi), mutta löytöpaikka ei sijaitse kunnostusalueella. Noin 810 metriä Varajoen sillalta eteläkaakkoon on "lapinhaudoiksi" nimettyjä kuoppia neljä kappaletta (2900100011 Varajoen Autioniemi). Seuraavat lähimmät muinaisjäännökset ovat yli neljän kilometrin päässä.

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologista inventointia Kuhmon Luulajanjoen kunnostusalueella 15.-16.7.2017, yht. 2 kenttätyöpäivää. Työn tilaaja on Lapin ELY-keskus. Maastoinventoinnin suoritti FM Marika Kieleväinen.

Kartta 2. Kunnostusalueiden tarkempi sijainti kohdalla Niskakoski ja Pitkäkoski. Kunnostusalueet merkitty punaisella viivalla. Maanmittauslaitoksen ortoilmakuva, 8/2017.

Kartta 3. Kunnostusalueiden tarkempi sijainti kohdalla Kokkokoski, Kokkonivat ja Sikoniva. Kunnostusalueet merkitty punaisella viivalla. Maanmittauslaitoksen ortoilmakuva, 8/2017.

Kartta 4. Kunnostusalueiden tarkempi sijainti kohdalla Varajoki. Kunnostusalueet merkitty punaisella viivalla. Maanmittauslaitoksen ortoilmakuva, 8/2017.

2.1. Esiselvitys

Muinaisjäännösten paikallistaminen ja arviointi perustuu alueella aikaisemmin tehtyjen arkeologisten selvitysten tuloksiin. Näiden tietojen lisäksi esiselvityksessä käytetään eri aineistoja, joiden avulla erotetaan muinaisjäännösten sijainnin kannalta relevantit alueet.

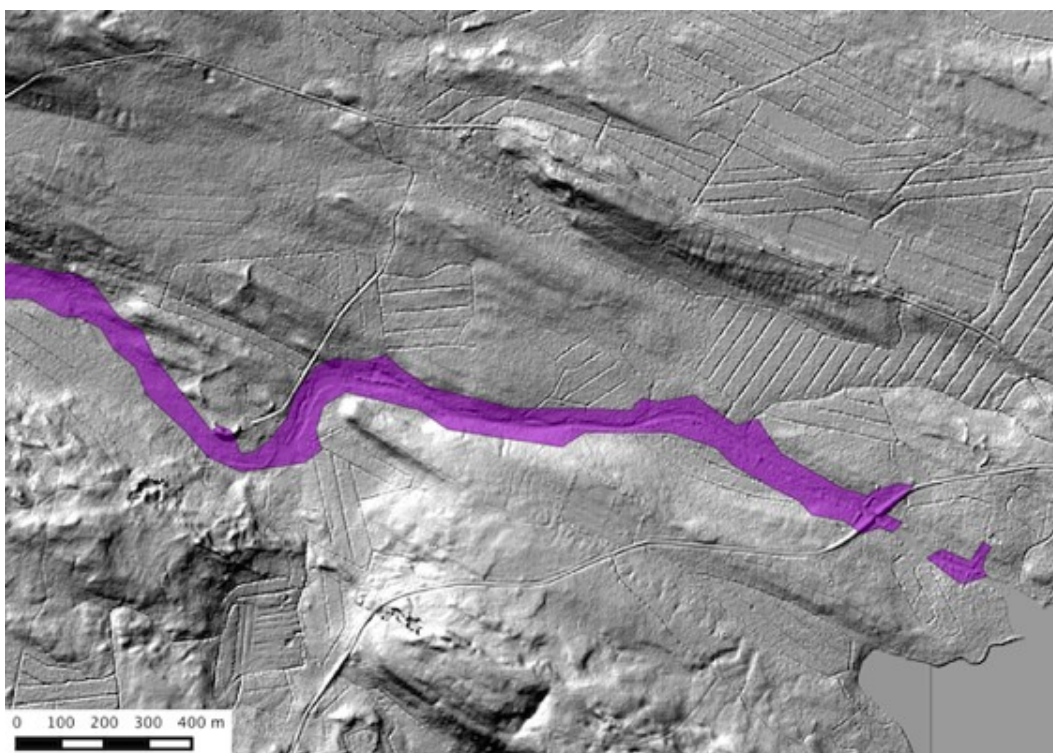
Esihistoriallisten kohteiden osalta esiselvityksen keskeisiä aineistoja ovat GTK:n kallio- ja maaperäkartat, Maanmittauslaitoksen ortoilmakuvat, korkeusmalli sekä laserkeilausaineiston pistepilviaineisto. Historiallisen ajan kohteita etsitään topografian, kirjallisuustietojen, perimätiedon, paikannimistön ja internetistä löytyvän historiallisen karttamateriaalin avulla, kuten pitäjänkarttojen, rajakarttojen, tie- ja liikennekarttojen, sotilaskarttojen tai myös alueesta laadittujen vanhimpien peruskarttojen avulla.

2.2 Tutkimushistoria

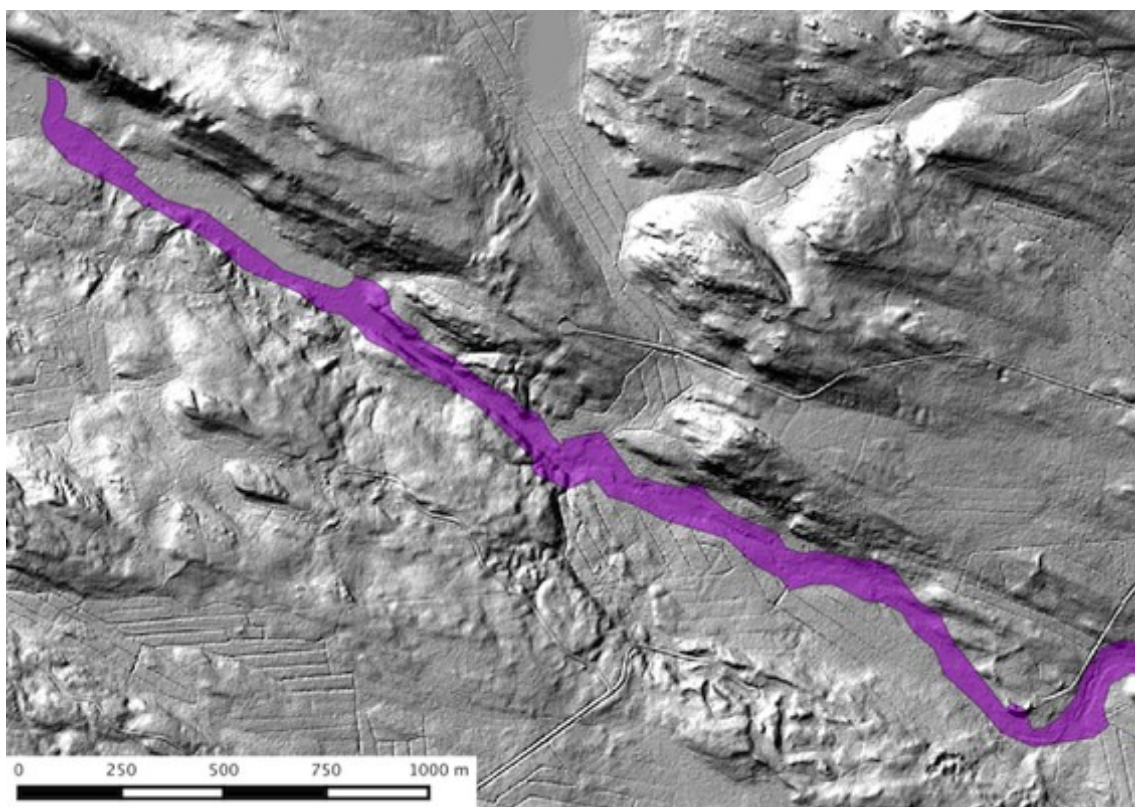
Kuhmoa on inventoitu kohtalaisen runsaasti vuosien varrella. Eniten inventointeja on suorittanut Kainuun museon arkeologi Esa Suominen. Kaikista inventoinneista ei ole raportteja eikä siten ole varmuutta, onko Luulajanjoen varsia inventoitu aikaisemmin. Löytöjä alueelta ei kuitenkaan ole Torvenniemen irtolöytöä lukuun ottamatta, joka sekään ei sijaitse kunnostusalueella. Kunnostusalueen läheltä on Anja Sarvas inventoinut vuonna 1971 kohteen Varajoen Autioniemi.

2.3. Maastoinventointimenetelmä

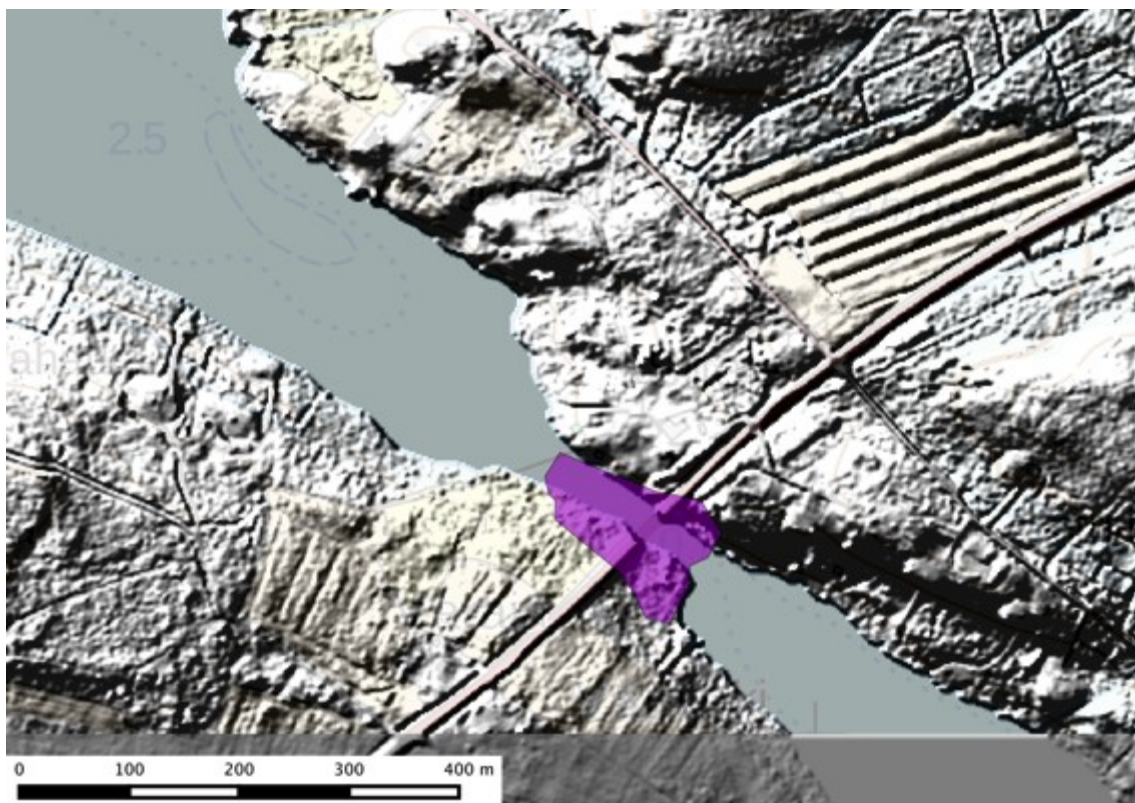
Inventoinnissa keskityttiin kunnostettaviin vesialueisiin ja niiden välittömässä läheisyydessä oleviin ranta-alueisiin. Inventoinnissa tarkastettiin muinaisjäännösten osalta topografian ja maaperän perusteella otollisia alueita. Maastossa arvioitiin tarkemmin ne alueet, jotka esiselvityksen perusteella osoittautuvat relevanteiksi löytää uusia muinaisjäännöksiä. Tähän sisältyy mm. laserkeilausaineistoon perustuvien havaintojen tarkastamista. Inventointi perustuu pääosin silmänvaraisiin pintahavaintoihin. Uusia muinaisjäännöksiä etsitään mm. maanpinnan korkeussuhteiden, maaperän ja poikkeavan kasvillisuuden perusteella. Erityistä huomiota kiinnitetään tunnettujen muinaisjäännöskohteiden ympäristöihin. Mahdollisten kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rakenteiden iän (resenti < > muinaisjäännös) sekä tarkoituksen selvittämiseksi tehdään n. 30 x 30 cm:n ko-koisia koekuoppia ja kairauksia käsikairalla. Havaitut kohteet valokuvataan ja niiden ympäristöstä kirjataan maasto- ja maisemaselvityksiä sekä mahdolliset taustatiedot. Kohteiden sijainti mitataan gps-paikantimella, jonka tarkkuus on n. +/- 3-6 m. Paikkatietohallintaan käytetään QGis 2.10. -ohjelmaa.

Kartta 5. Inventoidut alueet merkitty violetilla kohdalla Niskakoski ja Pitkäkoski. Maanmittauslaitoksen vinova-lovarjoste 2m DEM, 8/2017.

Kartta 6. Inventoidut alueet merkitty violetilla kohdalla Kokkokoski, Kokkoniva ja Sikoniva. Maanmittauslaitoksen vinoalovarjoste 2m DEM, 8/2017.

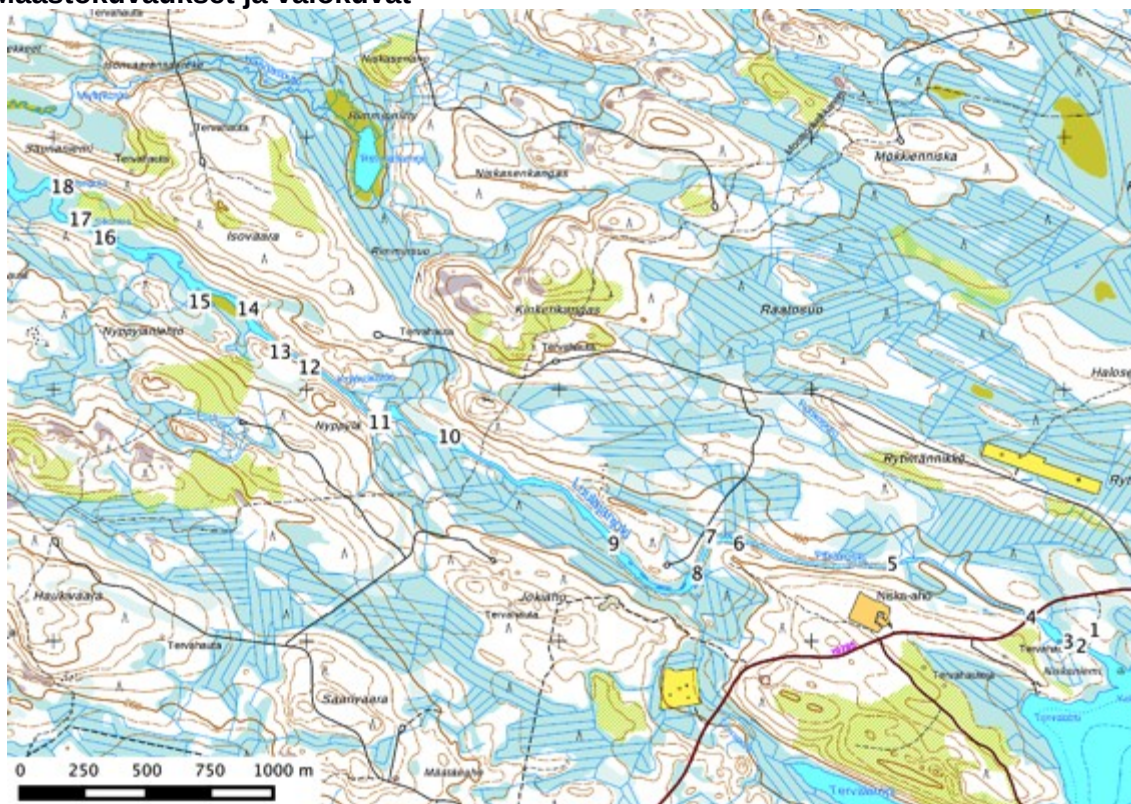
Kartta 7. Inventoidut alueet merkitty violetilla kohdalla Varajoki. Maanmittauslaitoksen vinoalovarjoste 2m DEM, 8/2017.

3. Geologia, topografia ja maisema

Kunnostusalue sijaitsee Kuhmon Luulajanjoen alueilla Niskakoski, Pitkäköske, Kokkokoski, Kokkonivat, Sikaniva ja Varajoki. Luulajanjoki laskee Luulajanjärvestä Varajärven kautta Lentuaan. Luulajanjärven ja Varajärven välillä on kolme koskea: Niskakoski, Pitkäköske ja Kokkokoski. Varajärven jälkeen, ennen Lentua-järveä on lyhyt kapeampi kohta, jota kutustaan Varajoeksi. Varajoen kohdalla joen ylittää asfaltoitu Lentiirantie, joka kulkee Kuhmosta Lentiiran kautta Suomussalmelle. Niskakosken ja Pitkäkösken kohdalla joen ylittää hiekkatie, Hirveläntie. Kokkokosken itäpuolella kulkee joen yli puinen kelkkasilta. Kunnostusalue on pääasiassa asumaton metsämaata. Varajoen seutu on asuttua. Niskakosken pohjoispuolella on kota. Kunnostusalueet sijaitsevat n. 170 – 182 m mpy. Kunnostusalueen eteläpuoli on alavampaa ja pääosa joen rannoista on ojitettua korpea. Pohjoispuolella on enemmän korkeusvaihtelua, mutta sielläkin rannat ovat paikoin soistuneet. Alueen maalaji on sekalajitteista ja paikoin soistumia. Kallioperä on pääosin kolme miljardia vuotta vanhaa arkeista gneissia. Kokkonivan, Sikonivan ja Niskakosken kohdalla kallioperä on granodioriittia ja kvartsidioriittia.

3.1. Maastokuvaukset ja valokuvat

Kartta 8. Kuvauspaikat 1 – 18. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.

Kartta 9. Kuvauspaikat 19 – 22. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.

Kuva 1. Niskakosken pohjoispuolella oleva laavu ja pöytäryhmä kuvassa vasemmalla kuvattuna etelään. Oikealla laavulta entisen patosillan yli johtava polku kuvattuna pohjoiskoilliseen.

Kuva 2. Niskakosken yläjuoksulta kuvattu kohti vanhaa patosiltaa. Rannoilla kasvaa pääasiassa koivua ja ne ovat soistuneita. Pensaskasvillisuutta on runsaasti. Kuvattu itään.

Kuva 3. Kuvattu Niskakosken alajuoksulta kohti Heikkiläntietä. Joki levenee lompoloksi. Joen ylittävä silta erottuu kuvan keskiosassa. Kuvattu länsiluoteeseen.

Kuva 4. Heikkiläntien sillalta Pitkäkoskea kuvattuna länsiluoteeseen. Rannoilla kasvaa tiheää lehtipuustoa, jonka seassa on kuusta ja mäntyä.

Kuva 5. Pitkäkoskea kuvattuna itään. Vastarannalla erottuu ilmeisesti uittoon liittyvä kapea sivu-uoma ja sen synnyttämä kapea saari.

Kuva 6. Pitkäkoskeen kaivettu sivu-uoma näkyy vasemmanpuoleisessa kuvassa. Kuvan etualalla myös rai-
vauskivikkoa. Kuvattu pohjoiseen. Oikealla koskenperkauksesta syntyneellä penkereellä kasvaa rivi kuusia.
Kuvattu länteen.

Kuva 7. Pitkäkosken suu kuvattuna itään. Rannoilla kasvaa runsas pensaskerrasto, paljon lehtipuuta sekä
jonkin verran kuusia ja mäntyjä.

Kuva 8. Luulajanjokea Pitkåkoskea alaspåin. Joki levenee lompoloksi. Lompolon rannat ovat soistuneita ja heinåisiå. Kuvattu lounaaseen.

Kuva 9. Rauhallisesti virtaavan Luulajanjoen rantaa. Pohjoisranta on alavaa ja heinåistå, etelårannalla kasvaa kuusi-måntý sekametsåå. Kuvattu kaakkoon.

Kuva 10. Kokkokoskea edeltävä lompolo. Kuvan keskellä erottuu juuri ja juuri joen ylittävä kelkkasilta. Kuvattu kaakkoon.

Kuva 11. Kokkokosken suulla oleva joen mutka. Vasemmalla jokeen laskeva oja on muodostanut pienen "hiekkadeltan". Kuvattu luoteeseen.

Kuva 12. Luulajanjoen pohjoisranta. Rannalla erottuu hieman koskesta raivattua kivikkoa. Rannan puusto on koivuvoittoista. Kuvattu koilliseen.

Kuva 13. Kokkokosken suulta kuvattu luoteeseen.

Kuva 14. Kokkonivan suvantoa kuvattuna länsiluoteeseen. Vastarannalla on heinittynyt matala niemeke. Puusto on sekapuustoa.

Kuva 15. Kokkonivan raivauskivikoita. Kuvattu kaakkoon.

Kuva 16. Sikonivaa kuvattuna länsiluoteeseen. Rannat ovat soistuneita ja niissä kasvaa sekapuustoa.

Kuva 17. Sikonivaa kuvattuna kaakkoon. Rannat ovat matalat ja kaislottuneet.

Kuva 18. Sikoniva levenee joen mutkassa. Rannat ovat matalat ja kaislottuneet. Kuvattu etelään.

Kuva 19. Varajoki kuvattuna Varajoen ylittävältä sillalta kohti Varajärveä. Vasemmalla nopeasti jyrkkenevä ranta, jolla asutusta. Oikealla matalaa pensasvoittoista rantaa. Kuvattu kaakkoon.

Kuva 20. Varajoen sillan luoteispuolelta kuvattu kohti Lentua järveä. Oikealla näkyy rannassa oleva talon nurmialuetta. Vasemmalla vanhaa, metsittyynyttä peltoa.

Kuva 21. Vanhaa metsittyynyttä peltoa. Pellolla kasvaa suuria haapoja. Kuvattu itään.

Kuva 22. Varajoen silta kuvattu itään. Vasemmalla talon nurmialuetta, oikealla vene.

4. Alueen esihistoriallinen maankäyttö

Kainuun alue vapautui jäädä noin 11 000-10 500 vuotta sitten. Varajoen sillan läheltä on löytynyt kivikirves (290040003 Torvenniemi). Noin 810 metriä Varajoen sillalta eteläkaakkoon on "lapinhaudoiksi" nimettyjä kuoppia neljä kappaletta (2900100011 Varajoen Autioniemi). Seuraavat lähimmät muinaisjäännökset ovat yli neljän kilometrin päässä.

Esihistorialliset asuin- ja löytöpaikat keskittyvät vesistöjen äärelle. Inventoitava Luulajanjoen kunnostusalue ei ole kovin potentiaalista esihistorialliselle asutukselle. Kokkokosken, Pitkähäiden, Niskakosken, Sikoniivan ja Kokkonivan alueen rannat ovat pääosin soistuvia, jyrkkäpiirteisiä tai kivikkoisia. Esihistoriallinen asutus on tavallisesti keskittynyt tasaisille, maaperältään hienojakoisimmille alueille. Varajoen sillan seutu on potentiaalisin alue esihistorialliselle asutukselle, mutta se on myös ollut suurimman maankäytön paineen alla. Sillan alueella ei ollut muokkaamatonta aluetta. Inventoinnissa ei havaittu mitään esihistorialliseen asutukseen liittyvää. Vesistöistä on luonnollisesti pyydetty kalaa myös ammoisina aikoina. Nykypäivään mahdollisesti säilyneitä jälkiä kalastuksesta ovat esimerkiksi niin sanotut lapinpadot ja erilaiset katiskat kuten liiste- ja sälekattikat. Inventointialueella ei havaittu merkkejä muinaisesta kalastustoiminnasta. Luulajanjokea on aika voimakkaastiin muokattu uiton tarpeisiin, joten mahdolliset esihistorialliset pyyntikohteet ovat varmasti tuhoutuneet. Paikoin inventointialueella oli potentiaalisia alueita pyyntikuoppapyynnille, mutta näitä ei löytynyt inventoitavalta alueelta. Paikoin metsämaata oli voimakkaasti aurattu, mikä osaltaan vähentää mahdollisuuksia havaita esihistoriallisia kohteita.

5. Alueen historiallisen ajan maankäyttö

Tervanpolto on ollut Kuhmossa tärkeä elinkeino historiallisella ajalla. Kaupallinen tervanpolto on alkanut jo 1700-luvulla. Koskia on perattu jo 1800-luvulla tervan kuljetusta varten.

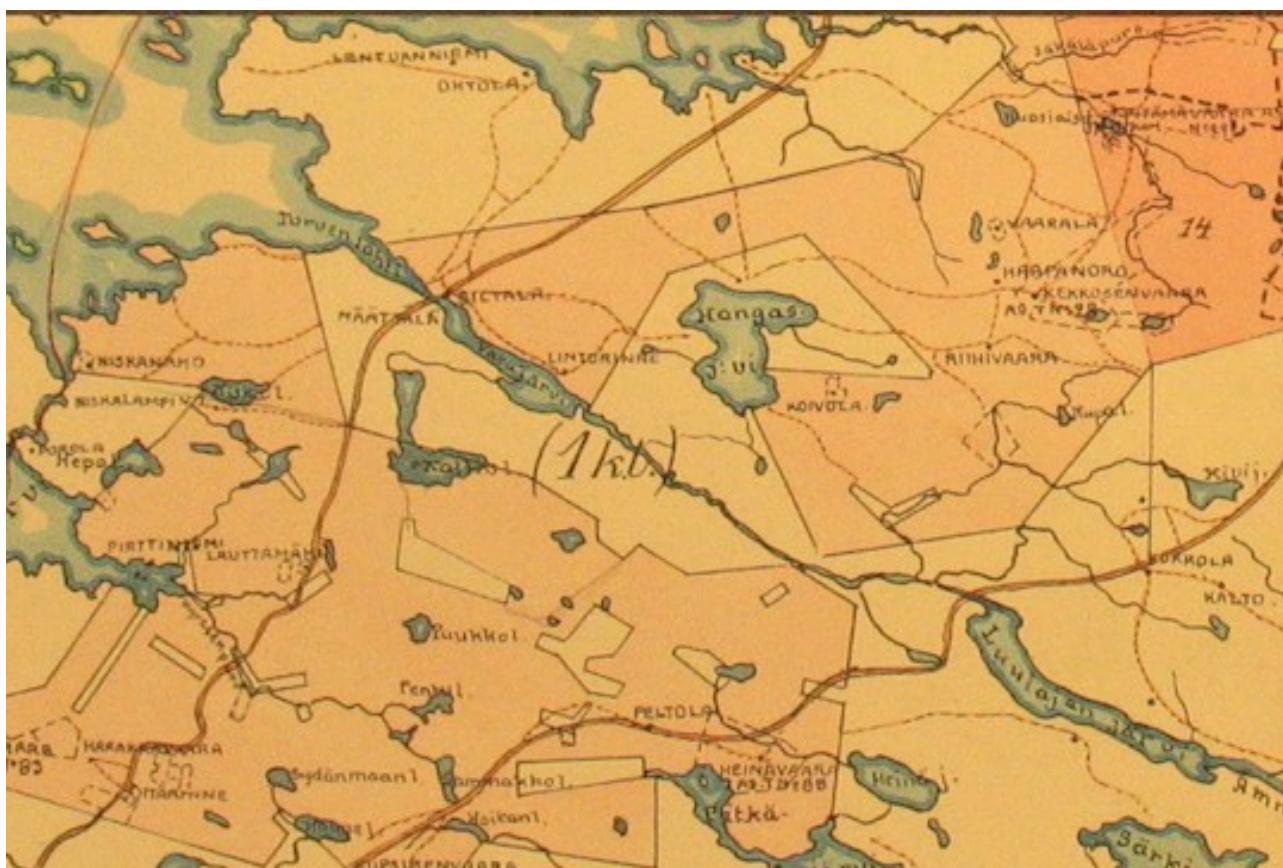
Savotat ja sitä kautta uittotoiminta yleistyivät 1900-luvun alussa. Puroitot olivat yleisiä. Uittoa varten puroja ja jokia jouduttiin muokkaamaan. Uittoa haittaavat kivet nostettiin pois, tiukkoja mutkia oioitiin, veden säännöstelemiseksi rakennettiin tammia sekä jokien ja purojen varteen tehtiin tukkeja ohjaavia rakenteita, otvoja. Uittotoiminta on ollut laajimmillaan 1950-60 -luvulla, jonka jälkeen se on lähtenyt supistumaan. Kuhmon vesireitillä uittaminen loppui vuonna 1984. Kuhmon uittosääntö on kumottu 1991. (Pohjois-Suomen ympäristö-

lupavirasto 2005. Lupapääätös nro 60/05/2. Dnro Psy-2005-y-100.)

Kotitarvemyllyt ovat olleet Kuhmossa yleisiä. Näitä on rakennettu hyville virtapaikoille asutuksen lähistölle. Potentiaalisia myllynpaikkoja inventointialueella olisivat olleet Varajoen ja Niskakosken ympäristö sekä Pitkäkosken alkupää. Inventoinnissa ei havaittu jäänteitä myllyistä.

Kartta 10. Karttaote pienoiskoko karttasta Lentuan livantiiran Lentiiran ja Wartiuksen jakokuntain tiluksista ylijääneistä kruununmaista. Kartta on vuodelta 1899. Kartassa näkyy Varajoen ylittävä silta.

Kartta 11. Karttaleike Metsähallituksen yleiskartasta Kuhmon hoitoalueesta. Kartta on vuodelta 1930. Luulajanjärven luoteispuolella on Heikkiläntie, joka ylittää Luulajanjoen.

6. Tulokset

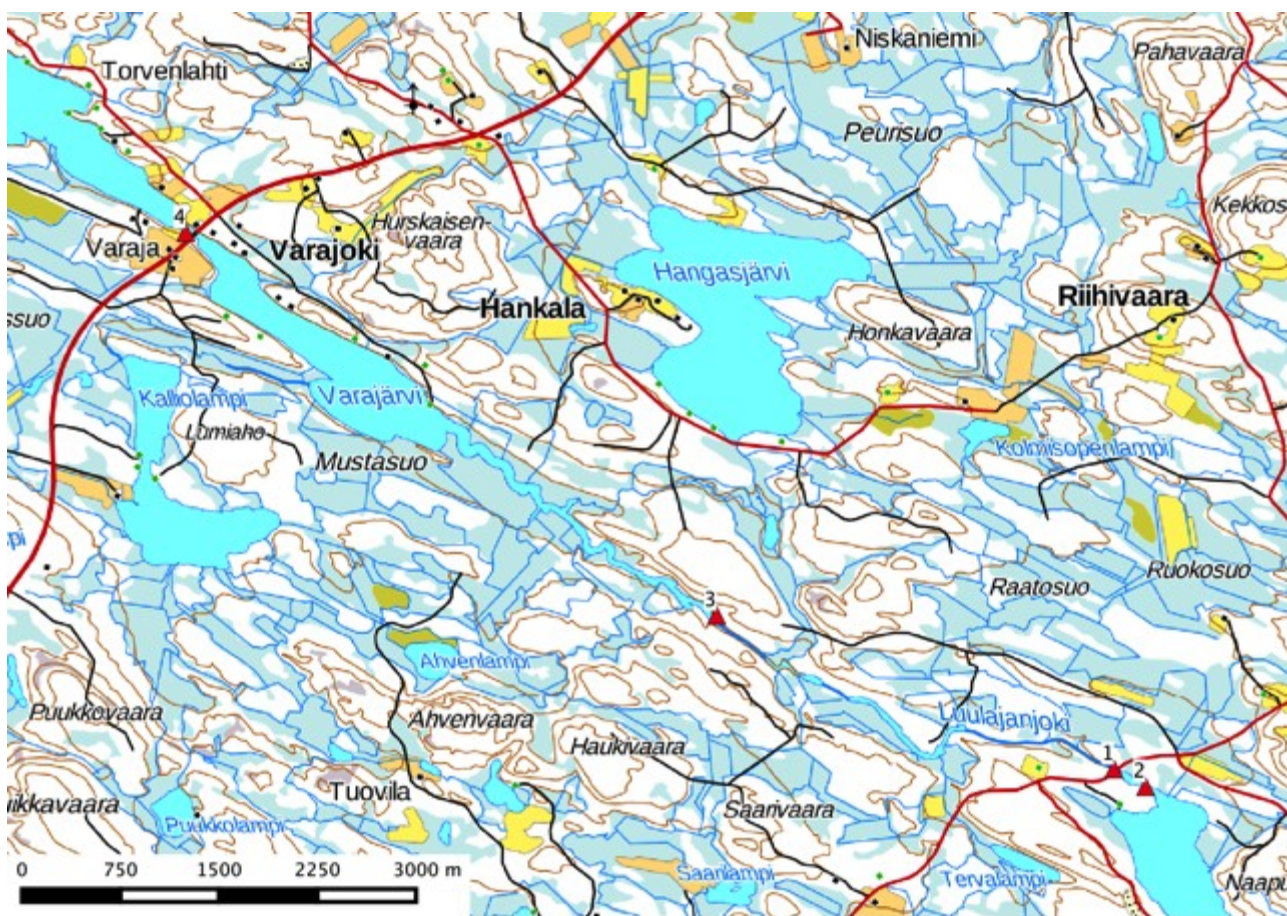
Inventoinnissa löydettiin yksi uusi muinaisjäänös, Kokkokoski luode, tervahauta. Lisäksi löydettiin kaksi kulttuuriperintökohdetta, Niskakoski patojäänös ja Niskakoski luode sillanpaikka, sekä käytössä oleva rakennus, Varajoki.

Joen kunnostuksella voi olla vaikutuksia kohteeseen Kokkokoski luode. Se tulee ottaa huomioon kunnostusta tehtäessä.

Rovaniemellä, 30.8.2017

Marika Kieleväinen

Kartta 12. Kohteiden sijainti merkitty punaisella kolmiolla. Maanmittauslaitoksen peruskarttarasteri 1:20 000, 8/2017.

7. Kohdehakemisto

Kohde	sivu	tyyppi/ tyypin tarkenne	ajoitus	lkm	rauh.lk	status
1. Niskakoski luode	24	Kulkuväylät, sillanpaikat	Moderni	1		KP
2. Niskakoski	27	Uittorakennelmat, patojään- nös	Moderni	1		KP
3. Kokkokoski luode	29	Työ- ja valmistuspaikat, ter- vahauta	historiallinen	1		U
4. Varajoki	31	Rakennus	Moderni	1		M

Taulukko. Status: U uusi muinaisjäännöskohde/löytöpaikka, MJ tunnettu muinaisjäännöskohde, KP muu kulttuuriperintökohde, M muu havainto

8. Kohdetiedot

1. Niskakoski luode

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri	-	TM35-lehtijako	Q5414R
Laji	-	Vanha yleislehtijako	4413 11
Tyyppi	Kulkuväylät	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7118104.89 I: 637848.73 Z: n.180 m mpy
Tyyppin tarkenne	Sillanpaikat		
Ajoitus yleinen	Moderni	Koordinaattiselite	Alueen keskipiste
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	Pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Luulajanjoen molemmilla rannoilla Heikkiläntien sillan luoteispuolella Pitkäkosen niskassa. Kohteen ympärillä ja päällä kasvaa koivua ja kuusta. Ympäristö on turvekangasta. Heikkiläntien sillan luoteispuolella on molemmilla rannoilla maarakenteet. Maarakenteet ovat vastakkaiset joen suuntaan nähden. Kyseessä on todennäköisesti joko vanha sillanpaikka tai patorakennelma. Lounaisrannalla maarakennelma on noin 35 metriä pitkä ja 12 metriä leveä. Koillisrannalla maarakenne on noin 36 metriä pitkä, jonka jälkeen jatkuu vielä matalampana ja kapeampana noin 40 metriä nykyistä teitä kohden.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta.

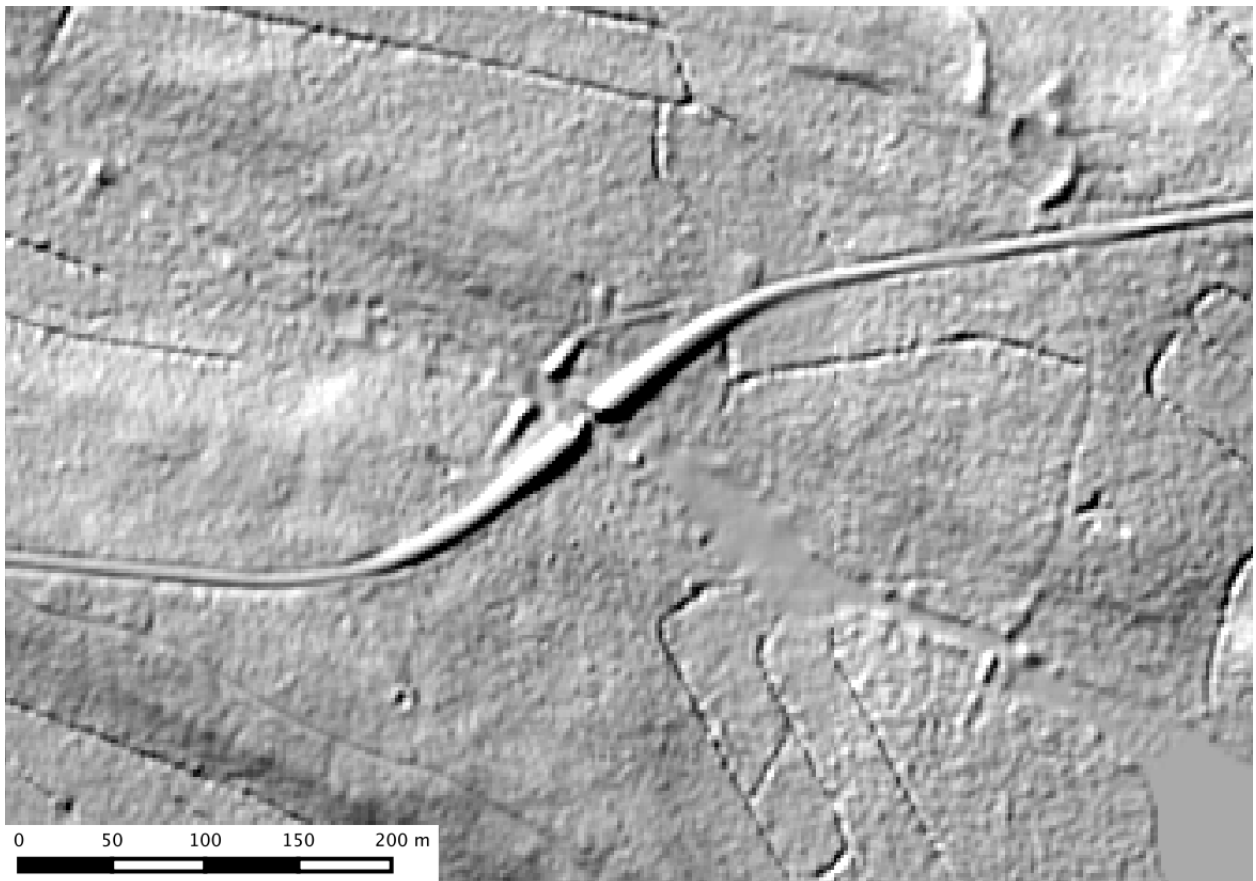
Valokuvat

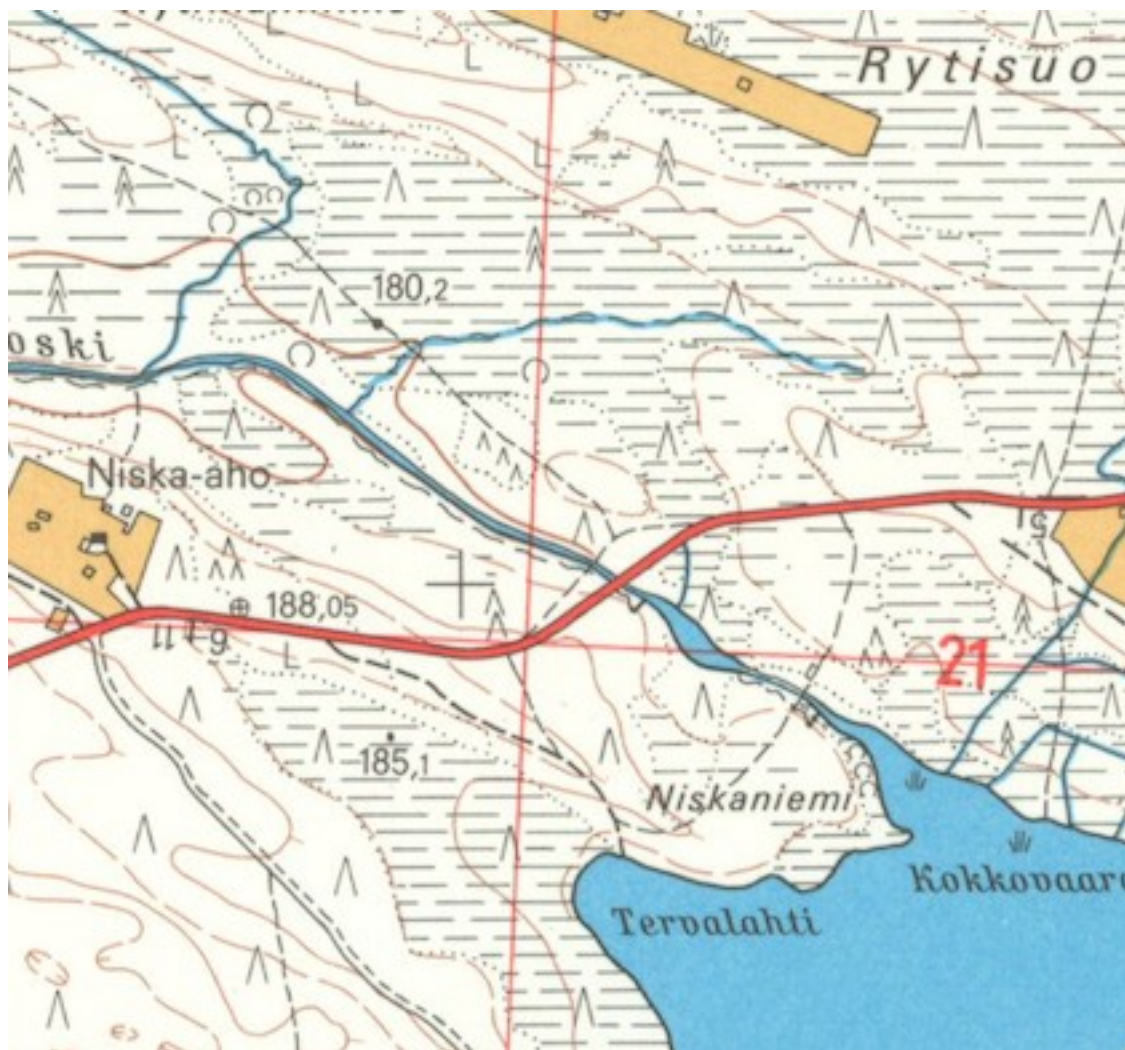
Kuvassa maarakenteet sivulta kuvattuna. Maarakenteet erottuvat selvästi maastosta. Kuvattu itään.

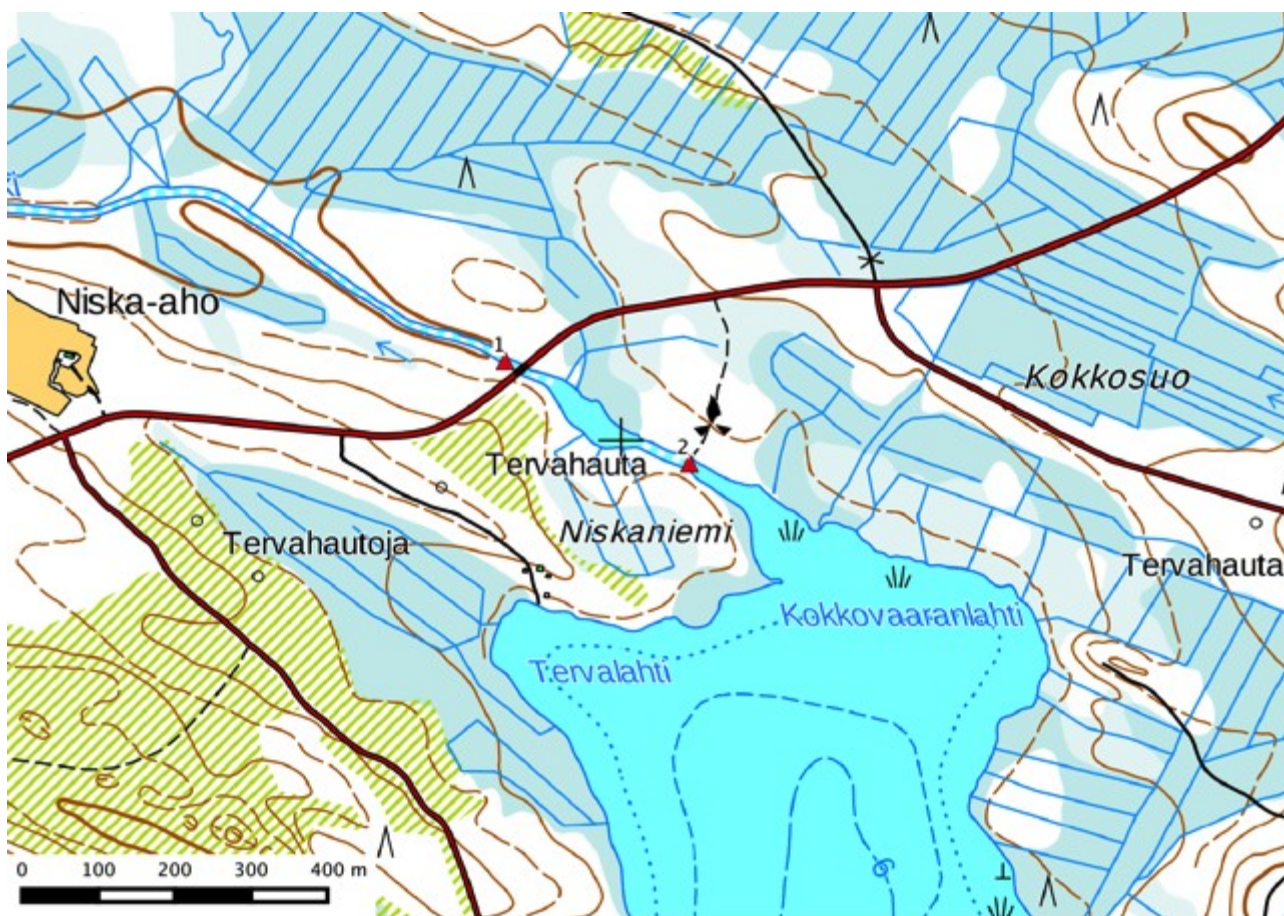
Maarakenteet kuvattu maavallin päältä kohti jokea. Maavalli on päältä tasainen. Sen reunoilla kasvaa puita. Kuvattu koilliseen.

Vinovalovarjosteessa näkyy hyvin Heikkiläntien luoteispuolella olevat maarakenteet molemmin puolin jokea. Niskakosken pato näkyy kartan oikeassa nurkassa. Maanmittauslaitoksen vinovalovarjoste 2m DEM, 8/2017.

Vuoden 1975 peruskarttaan on merkitty polku ylittämään Luulajanjoki Heikkiläntien luoteispuolelle. Samoin kartassa näkyy Niskakosken padon ylittävä polku. Kartta: Maanmittauslaitoksen vanhat kartat.

Kohteiden 1 ja 2 tarkempi sijainti. Kohteet merkitty punaisella kolmiolla.

2. Niskakoski

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5414R
Laji	Kulttuuriperintökohde	Vanha yleislehtijako	4413 11
Tyyppi	Uittorakenteet	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7117970.54 I: 638090.07 Z: n.182 m mpy
Tyypin tarkenne	pato		
Ajoitus yleinen	moderni	Koordinaattiselite	keskipiste
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Luulajanjoen Niskakosken kohdalla. Heikkiläntieltä johtaa polku Luulajanjoen rantaan ja jatkuu patosillan jälkeen toisella puolella rantaa. Niskakosken pohjoispuolella on laavu ja muita retkeilyrakenteita. Kohteen ympäristö on alavaa ja kosteaa. Pensaskerros on runsas. Puusto on pääosin koivua.

Niskakosken kohdalla on vanhan padon jäänteet. Jäljellä on kolme betonirakennetta. Betonirakenteiden pituus on noin seitsemän metriä. Etelä-pohjoissuunnassa niiden etäisyydet toisistaan ovat 6,1 m ja 6,8 m. Nykyään betonirakenteiden päällä on noin metrin levyinen puusilta.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta.

Valokuvat

Patojäänös kuvattuna lännestä.

Patojäänöksen betonirakenteet ovat vielä ehjät. Kuvattu lounaasta.

3. Kokkokoski luode

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5414R
Laji	Muinaisjäännös	Vanha yleislehtijako	4413 08
Tyyppi	Työ- ja valmistuspaikat	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7119278.35 I: 634822.24 Z: n. 170 m mpy
Tyypin tarkenne	Tervahauta		
Ajoitus yleinen	historiallinen	Koordinaattiselite	GPS-mittaus, keskipiste
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Luulajanjoen Kokkonivan kohdalla, Isovaaran eteläreunalla. Ympäröivä maasto on kuivaa metsäkangasta. Kohteen eteläpuolella maasto viettää jyrkähkösti kohti jokea. Kohteen itäpuolella on taimikko. Kohteen ympärillä ja päällä kasvaa kuusia ja koivuja. Pohjakasvillisuus on varpuvaltaista.

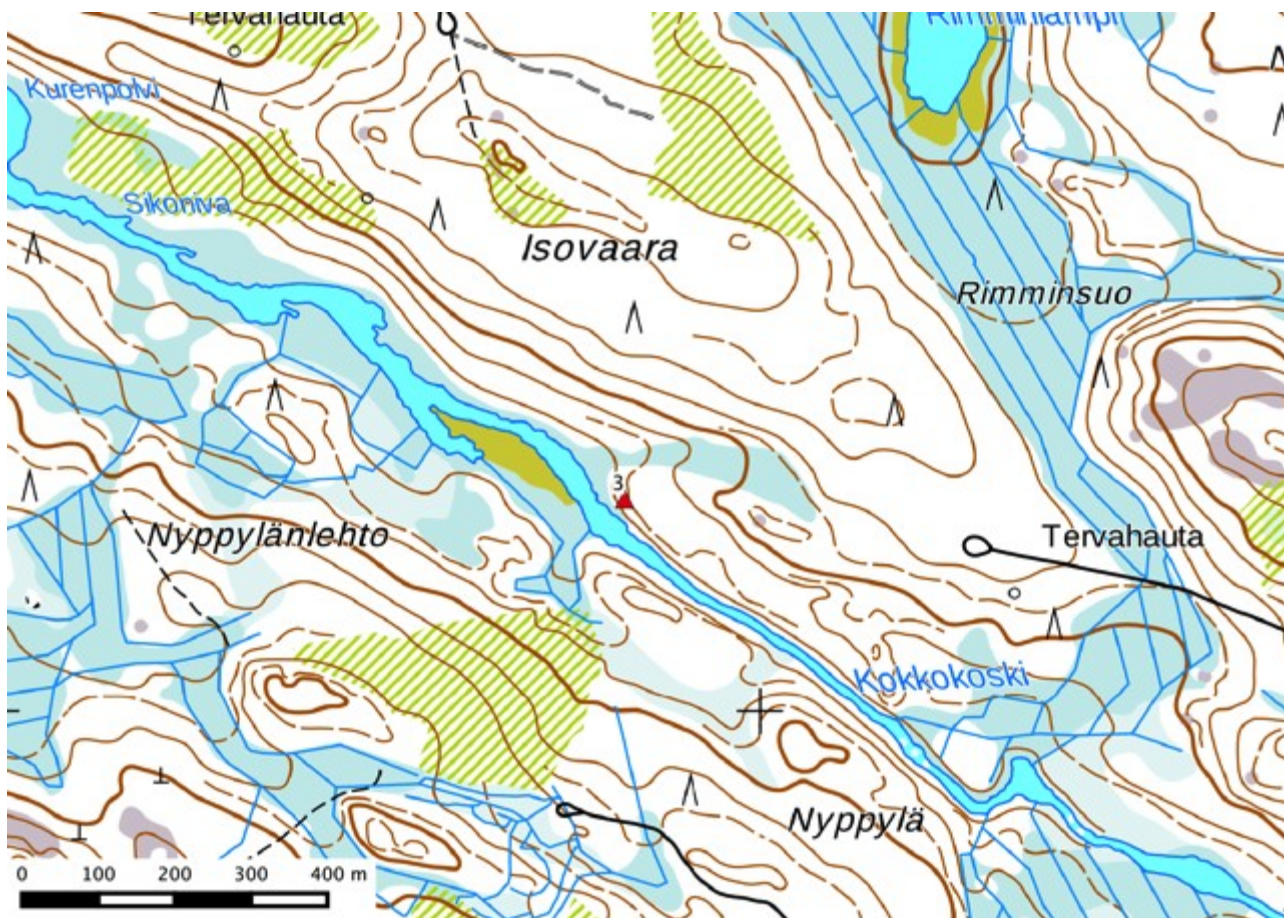
Tervahaudan halkaisija on 13 metriä. Vallin leveys on 2-3 metriä ja korkeus 0,5-0,8 metriä. Halssi laskee etelään ja se on 6 metriä pitkä ja 2 metriä leveä. Tervahaudan tuuletusaukot ovat näkyvillä. Kohde erottuu hyvin maastosta.

Vaikutusten arvio: Mahdollisia vaikutuksia. Kohde tulee huomioida kunnostusta tehtäessä.

Valokuvat

Tervahauta kuvattuna luoteesta. Vallit erottuvat hyvin maastosta. Tervahaudan päällä kasvaa kuusia.

4. Varajoki

Rekisteritiedot		Paikkatiedot	
Mj-rekisteri		TM35-lehtijako	Q5423L
Laji	Muu kohde	Vanha yleislehtijako	4413 09
Tyyppi	Rakennus	Koordinaatit ETRS-TM35FIN	P: 7122199.05 I: 630781.26 Z: n. 170 m mpy
Tyypin tarkenne	-		
Ajoitus yleinen	-	Koordinaattiselite	GPS-mittaus
Ajoitustarkenne	-	Etäisyystieto	
Inventointilöydöt	-		
Aiemmat tutkimukset	-	Inventointimenetelmät	pintahavainnointi
Aiemmat löydöt	-		

Kuvaus:

Kohde sijaitsee Kuhmon Varajoen lounaisrannalla Varajoen sillasta noin 50 metriä luoteeseen. Rakennuksen luoteispuolella on vanha metsittynyt peltö. Kohteen ympärillä on aukeaa ja nuorta puustoa.

Rakennus on hirsinen. Sen katto on ehyt ja se on huopaa. Rakennus on käytössä. Se on merkitty peruskarttaan.

Vaikutusten arvio: Ei vaikutusta.

Valokuvat

Rakennus kuvattuna kaakkoon.

9. Aineistoluettelo

Kirjallisuus:

Salo Matti 1989. Savottalaisten ja uittomiesten Kuhmo.

Wilmi Jorma 2003. Kuhmon historia.

Digitaalinen aineisto:

Geologian tutkimuskeskus 2017. Kuhmo. http://www.lappi.fi/lapinliitto/c/document_library/get_file?folderId=2471638&name=DLFE-29385.pdf

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-aineisto(kokoelma) Pitäjäkartasto (Kuhmo),

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>

Maanmittauslaitos,
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto: Kulttuuriympäristön rekisteriportaali, muinaisjäännösrekisteri ja Kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, Kuhmo
<http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>